

A személyi és szervezeti integritás kapcsolata: a szilárd erkölcsiség mérésére megalkotott elméleti SZEM-modell egy lehetséges továbbfejlesztése – előtanulmány (összefoglaló)

Szerzők: Prof. Dr. Münnich Ákos, Dr. Hidegkuti István, Dr. Malét-Szabó Erika

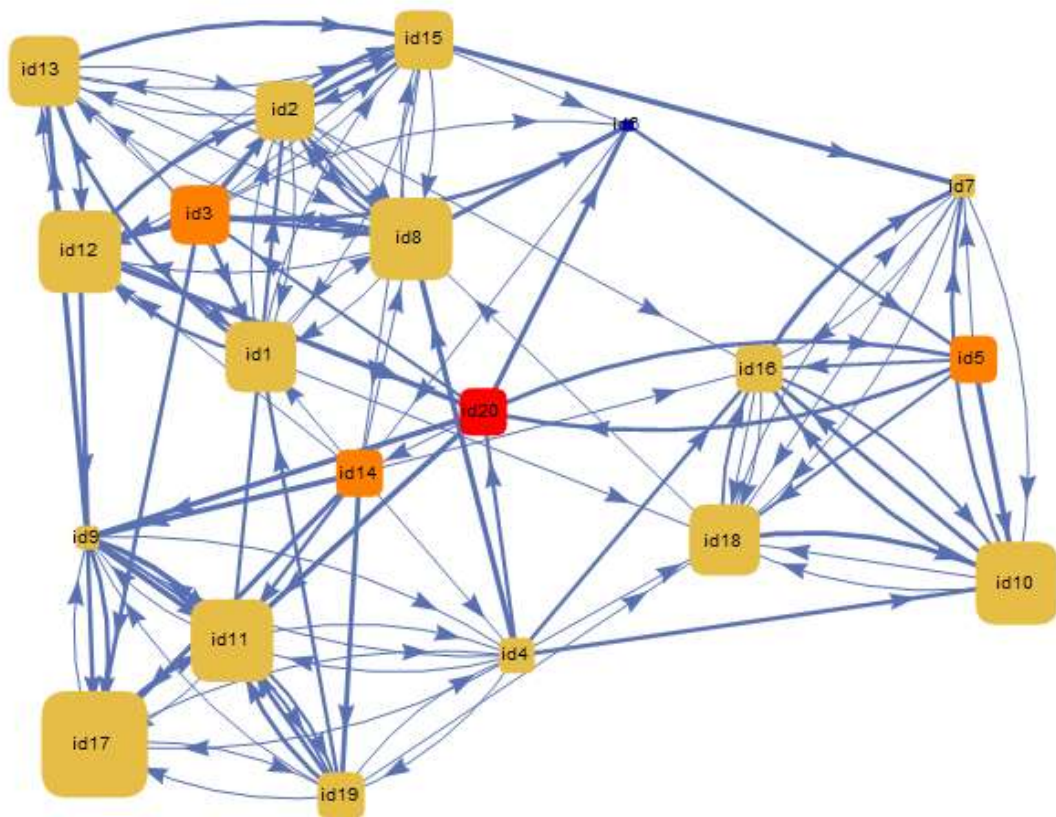
Az KÖFOP-2.2.3-VEKOP-16-2016-00001. azonosító jelű, „Kapacitásfejlesztés és szemléletformálás a korrupciós esetek nagyobb arányú felderítése, illetve megelőzése érdekében” elnevezésű projekt (a továbbiakban: SZEM Projekt) megvalósításában a Nemzeti Védelmi Szolgálat irányítása mellett a Belügyminisztérium mint konzorciumi partner által végrehajtandó tevékenységek alapvető célja a szilárd erkölcsiség mérésére megalkotott elméleti SZEM modell alap- és kiegészítő tényezőinek rendvédelem-specifikus jellegzetességeit feldolgozó **blended-learning tananyag** (e-learning és tréningek) kidolgozása, valamint az egyén szilárd erkölcsiségének mértékét – azaz a korrupciós kihívásnak való ellenállási képességét – mérni képes **SZEM-teszt** kifejlesztése volt a tudományos kutatás elveit és módszertanát követve.

A feladatok végrehajtása 2019-ben jelentős részben befejeződött. 2019. október 31-vel elkészült az az informatikai keretrendszer (**SZEM-rendszer**), mely egyszerre képes a SZEM-teszt futtatására és a SZEM-tréningek módszertani támogatására. Ezen rendszer felhasználásával 2019. július és szeptember között sor került a **SZEM-teszt validitásvizsgálatát** is célzó II. körös tesztelésére. Ennek eredményei alapján egyértelműen megállapítható, hogy a SZEM-teszt – a mesterséges intelligenciát felhasználva – jelen formájában viszonylagosan jó hatásfokkal képes a korrupciós kihívással szemben alacsonyabb ellenállóképességgel rendelkező személyek azonosítására. Hangsúlyozandó azonban, hogy a jóslás hatékonyságának növelése érdekében mindenképpen szükség lenne a validitásvizsgálat folytatására.

A projekt egyik fontos vállalása volt a kutatási és a fejlesztési eredményeknek a szakmai-tudományos közönséggel való megismertetése is. Ennek keretében 2019. október 11-én került megtartásra az „**Integritás a tudomány „SZEM”-ével – azaz a tudomány a korrupciómegelőzés szolgálatában**” c. nyitott tudományos konferencia, melyen ismertetésre került prof. Dr. Münnich Ákos a Debreceni egyetem Pszichológiai Intézetének vezetője, mint a SZEM-kutatások vezető külső szakértője által a SZEM-modell egy olyan lehetséges, a szociális hálózatelméleti modellekkel történő továbbfejlesztési lehetősége, mely az egyéni integritásnak a SZEM-modell mentén történő mérésén túlmutatva a szervezeti integritás támogatását segíthetné elő.

A **SZEM-teszt** jelenleg is bizonyítottan hasznosítható eredménye, hogy mind egyéni, mind pedig az egyéni eredmények összegzésével akár szervezeti szinten is képes olyan visszajelzéseket adni melyek közvetlenül hasznosíthatók a korrupció elleni küzdelem során. A SZEM-modell elemei mentén képes közvetlen beavatkozási pontokat javasolni – mint pl. a szubjektív kontrollt befolyásoló tényezők beillesztése a gyakorlatba, a szervezeti kultúra felmérése és fejlesztése, a korrupcióval kapcsolatos kommunikáció nyílttá tétele stb. –, valamint elősegíti az egyéni fejlesztési irányok fókuszált meghatározását növelve ezáltal a SZEM-tréningek és egyéb integritás-tréningek hatékonyságát. Tehát a SZEM-teszt a korrupciómegelőzés egyéb eszközeit egy olyan komplex rendszerré képes kiegészíteni, melyben az **egyéni és szervezeti helyzetfelmérés** a beavatkozásokkal és a fejlesztésekkel együttesen és egyben tudatosan tervezve szorosan egymásra épülve kerülhet megvalósításra.

A SZEM-teszt ezen képességét tovább növelheti az egyének közötti hálózatok kialakulásának és működésének a vizsgálata a SZEM-modell elemei mentén, hiszen a korrupciós cselekedetek a tapasztalatok alapján csak ritkán jönnek létre egyéni akciók eredményeként, nagy valószínűséggel többen és egyben egyetértésben hajtják végre azt. A korrupcióra való készletetés/impulzus sokszor kívülről érkezik, majd ha elér valakit, az vélhetően tovább adja a társainak. Ezen elképzelésből kiindulva az a javaslat fogalmazódott meg, hogy a SZEM-teszt eredményeinek felhasználásával elkezdjük vizsgálni az egyes szervezeti egységek társas viszonyait és szerkezeteit. Az 1. sz. ábrán egy hipotetikus kapcsolatrendszer látható a gráfelmélet kereteinek alkalmazásával, melyen a piros id20-as a csoport vezetője, a narancs-színű id3, id5 és id14 a helyettesek, a többi okker-sárga színű pedig a beosztottakat jelöli. Egy-egy személyt jelölő négyzet nagysága a SZEM-teszt alapján becsült korrupciós veszélyeztetettség értéke, a nyilak pedig a személyek közötti kapcsolatokat mutatják. Jól látható az a bonyolult kapcsolat- és hatásrendszer, mely egy ilyen helyzetben kialakulhat.

1. sz. ábra: Egy lehetséges hálózati kapcsolatrendszer

A fenti modellt kiindulási pontként felhasználva lehetőség nyílik olyan kérdések vizsgálatára, mint:

- Egy korrupciós impulzus hogyan terjed szét a szervezeti hálózatban, mely kapcsolatokat erősíti meg, melyeket csökkenti, hoz-e létre új kapcsolatokat?
- A kapcsolat hálózatán végigfutva egy korrupciós impulzus mikor eredményezi, illetve eredményezi-e a korrupciós szándék megerősödését?
- Mikor és milyen körülmények között lesz erősebb, vagy akár alacsonyabb egy személy korrupciós szándék?
- Milyen körülmények között lép be a vezető a korrupciós hálózatba, ill. milyen esetekben védi meg a csoportot a korrupciós hálózat kialakulásától?

A fentiekben ismertetett modell mentén a szilárd erkölcsiség témakörének kutatása tovább folytatható, melynek eredményeként a SZEM-modell mentén – kilépve az egyéni integritás keretei közül – egy olyan elméleti keret körvonalazódhat ki, mely lehetővé teszi az egyéni és szervezeti integritás közötti kapcsolat objektív, számszerűsíthető vizsgálatát. **A tervek szerint mindennek a megvalósítására lehetőséget fog biztosítani a 2020-2022-ben az NVSZ irányítása mellett tervezett új BBA projekt, melynek előkészítő tárgyalásai jelenleg vannak folyamatban.**